

id est intellexit persuadere. et semper repetas. Nemo vos seducat. Isti enim nesciebant quo fine data esset lex. i. tibi. i. Volentes esse legis doctores non intelligentes neque que loquuntur. neque de quibus affirmant. Quatum ad secundum dicit. Ambulans frustra inflatus. Licet sic humilitatem pretendat. Et ponit duo. scilicet quod religio eorum sit inutilis. quod ambulat frustra. scilicet operantes opera que non profunt ad vitam eternam. Sap. 3. Inutilia sunt opera eorum Job. 39. Frustra laboravit nullo timore cogente. Item pretendunt falsam humilitatem. Unde dicit. (Inflatus etc.) Differentia est iter inflatum et pingue. quod pingues veritatis sunt pleni. inflati vero vacui. sed vento extensi. Qui ergo vere sunt humiles sunt pleni. sed qui apparerunt tamen inflati. Sap. 4. Dirumpe illos inflatos sine voce. Hoc sensu intelligit illud. Scientia inflat. i. cor. 8. Nec sapientia est gravis. scilicet quod inflat non quod est ex deo Mat. 16. Caro et sanguis non revelavit tibi etc. Quatum ad tertium dicit. (Non tenes caput). scilicet christus per fidem. Et talis decipit quod sine christo est in tenebris. i. tibi. 6. Si quis non acquiescit sanis verbis etc. Sed quare est caput? R. n. dicitur dicens. Quia ab eo dependet totum bonum corporis. scilicet ecclesie. In corpore enim naturali sunt duo bona. scilicet operatio membrorum et augmentum corporis. Et hoc ecclesia a christo. Ex eo enim dependet totum corpus. Ro. 12. Multi vnum corpus sumus in christo etc. Et ideo dicit. Coniunctum in corpore enim est duplex coniunctio membrorum. scilicet secundum contactum. quod manus est coniuncta vline. hec pectori et sic de alijs. Alia est coniunctio seu coniunctio nervorum. Et ideo dicit. Coniunctum et nexum Sic in ecclesia est coniunctio per fidem et scientiam. Ephe. 4. Unum deus vna fides. vnum baptisma. Sed hoc non sufficit. nisi sit coniunctio charitatis et nexio sacramentorum. et ideo subdit. Subministratum per nexum. quod per charitatem vnius subministrat alteri. Augetur etiam per christum. quod crescit. scilicet corpus coniunctum sic in augmentum dei. i. quod deus facit in nobis. ps. Beatus vir cuius est auxilium abs te ascensionem in corde suo disposuit etc. Vel dei id est christi quod deus corpus auget dum auget ecclesiam. Ephe. 4. Ad consummationem sanctorum in opus ministerium in edificationem corporis christi etc.

Deinde cum dicit. (Si ergo mortui etc.) Arguit iam deceptos Et primo ponit rationem redargutionis ex additione deceptorum. Secundo ex additione eorum in quibus decipiebantur ibi. (Que omnia sunt etc.) Leditio eorum erat libertas. quod sicut erant mortui peccato. ita et legi. Unde servare eam non debebant. Dicit ergo. Si mortui estis cum christo mortuo legi ab elementis mundi. i. a legalibus observantibus. quod iudei serviebant deo vero. tamen sub elementis. sed gentiles sub ipsis elementis. quod adhuc veritate cognita tanquam in hoc mundo ut iudei decernitis tageda et comededa. i. dices. Ne tetigeritis hoc quod peccatum est neque gustaveritis de porco et anguilla. Leui. 11.

Deinde cum dicit. (Que omnia etc.) Ostendit qualia sunt ex parte legalium dices quod sunt noxia et vana et graviora. Unde dicit. Que omnia sunt in iteritum. quod mortifera post passionem christi potentibus spem in eis. scilicet post tempus gratie divulgatae simplicitate omnibus sunt mortifera. Quod dico propter opiniones hieronymi et augustinus supra ad Gal. 2. cap. ponit. Ad iteritum ergo et in mortem producentia sunt. Et si dicat quare ergo legimus veteris testamentum. dic quod legimus ad testimonium non ad usum. Et ideo dicit. Sunt in iteritum ipso usu. i. non ad testimonium. sed ad usum Item sunt vana que non inveniuntur rationi nec auctoritati. scilicet hec non inveniuntur auctoritati diuine. scilicet humane. Unde dicit. Precepta Sed nunquid non sunt precepta a deo? R. n. deo. sic quousque veniret veritas. Matth. 15. Irritum fecistis mandatum dei propter traditiones vestras. Item non inveniuntur rationi. quod sunt habentia rationem sapientie in suppositione. Quasi dicat. Non habet rationem que iducat. nisi ad suppositionem. Iad religionem supra modum et extra tempus ipsorum observatum. Et in humilitate. scilicet humilata tamen secundum deiectionem. quod liberat per christum a servitute legis non debet se supponere servituti. Gal. 5. Nolite iterum

sub iugo servitutis retineri etc. Servantur tamen aliqua que et si non auctoritate diuina tamen humana ratione sunt utilia. sed hoc deficiat hic. Sunt enim gravia hec secundum se considerata. Tria autem desideramus. scilicet gratiam honorem et sufficientiam. que hec legalia non habent. Subtractio enim ciborum tria est saturitati. Inducunt etiam laborem propter observantias multiplices. Nec sunt ad honorem. sed ad confusionem multas. ut illa aspsio cineris et hoc. Act. 15. Hoc est onus quod neque presertim neque nos portare potuimus etc. Ad non peccandum corpori. id est ecclesie non ad honorem dei sed ad saturitatem carnis. id est ad implendum carnalem affectum.

CAP.

III.

Sicut si consurrexistis cum christo que sursum sunt querite ubi christus est in dextera dei sedes. que sursum sunt sapite non que sunt super terram. Mortui enim estis et vita vestra abscondita est cum christo in deo. cum autem christus apparuerit vita vestra tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra que sunt super terram. fornicationem. immundiciam. libidinem concupiscentiam malam. et avariciam que est simulacrum servitus propter que venit ira dei in filios incredulitatis in quibus ambulastis aliquando cum viveretis in illis.

Supra apostolus monuit fideles seducetes. hic instruit eos contra perversitatem morum. et primo proponit generale doctrinam. Secundo specialiter ibi. (Mulieres subdite etc.) Circa primum duo facit. quod primo instruit eos de habenda recta intentione finis. Secundo de rectitudine humane actionis ibi. (Mortificate etc.) Item prima dividit in duas partes. quod primo ponit modum instructionis. Secundo assignat rationem ibi. (Mortui enim etc.) Circa primum primo ponit susceptum beneficium. Secundo ex hoc concludit instructionis documentum ibi. (Que sursum etc.) Beneficium est quod surreximus cum christo resurgente. scilicet hoc dupliciter. Uno modo per spiritum corporalis resurrectionis. i. cor. 15. Si autem christus predicat quod resurrexit a mortuis. quod quidam dicunt in vobis quoniam resurrectio mortuorum non est. Item cum eo resurgente reparamur ad vitam iusticie. Ro. 4. Traditus est propter delicta nostra. et resurrexit propter iustificationem nostram. Quasi dicat. Si christo resurgente et vos resurrexistis. z. cor. 4. Qui suscitavit dominum iesum et nos cum iesu suscitabit etc.

Deinde cum dicit. (Que sursum etc.) Concludit documentum debitum fini. et primo per comparationem ad finem et ut finem principaliter aliquid intendat. Secundo ut finem de alijs iudicet. Dicit ergo. Si surrexistis cum christo que sursum sunt querite. Mat. 6. Primum querite regnum dei et iusticiam eius etc. Dic. n. est finis. ps. Unam petam a domino etc. Et ideo hoc querite ubi christus sedet in dextera. Mar. 16. Dominus quidem per prophetas postquam locutus est eis assumptus est in celum et sedet a dextris dei etc. ps. Sede a dextris meis etc. Et intelligenda est dextera non pars aliqua corporalis. sed similitudinaria. Dextera enim est potentior pars hominis. christus ergo sedet ad dexteram. quod hoc in potentioribus bonis patris est. scilicet secundum quod deus in equalitate eius est Et sic sit ordo in vobis. ut quod christus est mortuus et surrexit. et sic est assumptus a dextris dei. ita et vos moriamini peccato. ut postea vivatis vita iusticie. et sic assumamini ad gloriam. Ut nos resurreximus per christum ipse autem ibi sedet. ergo desiderium nostrum dicitur ad ipsum. Mat. 24. Ubi fuerit corpus ibi congregabuntur et angelus etc. Mat. 6. Ubi est thesaurus tuus ibi est et cor tuum etc. Item de beato iudicare de alijs secundum ipsum. Et ideo dicit. Que sursum sunt sapite etc. Altruit vnum et aliud negat. Sapit autem que sursum

Ad colossenses

sunt q̄ fm̄ sup̄nas rōnes ordinat vitā suā ⁊ de oib⁹ iudicat fm̄ eā. Jac. 3. Nec ē sapiētia desursum descēdēs. Sapit autē rez que sunt super terrā q̄ s̄z terrena bona oia ordinat ⁊ iudicat iudicās ea sūma bona. Phil. 3. Et gl̄ia in cōfusiōe eoz qui terrena sapiunt ⁊c.

Deide cum dicit. (Mortui. n. ⁊c.) Ponit rō monitionis Et p̄mo commemorat quādā mortē. Sc̄do inuit occultatio nem cuiusdā vite ibi. (Et vita ⁊c.) Tertio docet hui⁹ vite manifestationē ibi. (Cū autē x̄ps ⁊c.) Prius enī vnū p̄hibuit ⁊ aliud astruxit. ⁊ nūc ad hec duo redit. P̄rio sic. Non sapite q̄ sunt terrena: q̄ mortui estis terrene cōuersationi. Mortui. n. hui⁹ vite n̄ sapit ea q̄ sūt hui⁹ mūdi. ita ⁊ vos si mortui estis elemētis huius mūdi. Ro. 6. Existimate vos mortuos esse q̄dez pctō: viuētes autē deo ⁊c. Esa. 26. Mortientes nō viuāt. gigantes nō resurgāt ⁊c. Cū autē dixit. Existimate ⁊c. Subdit. Viuētes. Et iō aliā vita est occulta. vñ etiā hic dicit. Et vita v̄ra ⁊c. Et hāc vitā acgrim⁹ nobis per x̄pm. i. Pe. 3. X̄ps p̄ peccatis nostris mortu⁹ ē. iustus p̄ iniustis ⁊c. Quia vero hec vita est p̄ x̄pm. x̄ps autē ē occultus a nobis. q̄ est in gloria dei patris. Et silr̄ vita q̄ p̄ eū nobis datur ē in occulto vbi. s. x̄ps ē in gloria dei patris. puer. 3. Longitudo diez in dextera eius: ⁊ in sinistra eius diuinit ⁊ gloria. ps. Quā magna multitudo dulcedis tue: quāz abscondisti timētibus te ⁊c. Apoc. 2. Vincētī dabo māna absconditū ⁊c. Ideo cū dicit. Cū autē x̄ps ⁊c. Ostēdit quō manifestat. s. sicut ⁊ x̄pus: q̄ dī in ps. Deus manifeste veniet. Et ideo dicit. Cū autē appuerit x̄ps vita v̄ra. q̄ ip̄e est actor vite vestre. ⁊ q̄ in amore eius ⁊ cognitiōe cōsistit vita v̄ra. Gal. 2. Uiuo ego iā nō ego: viuūt vero in me x̄ps ⁊c. Tunc vos apparebitis. i. Jo. 3. Cum apparuerit filies ei erim⁹. s. in gl̄ia: Abac. 3. Ab austro veniet ⁊ sanctus de mōte pharā ⁊c.

Deide cū dicit. (Mortificate ḡ ⁊c.) Ordinat humanas actionē. P̄rio p̄ cōhibitionē pctōz. Sc̄do p̄ instructionē bonoz n̄oz ibi. (Induite vos ⁊c.) Circa p̄m̄z duo facit. q̄ p̄mo p̄mittit monitionē. Sc̄do ei⁹ rōnē exponit ibi. (Expoliātes vos ⁊c.) Itēz p̄ma in duas. q̄ p̄mo p̄hibet vitia carnalia. Sc̄do rōnē assignat ibi. (Propter que ⁊c.) Circa p̄m̄ duo facit. q̄ p̄mo ponit generalē p̄hibitionē. Secundo explicat in sp̄ali ibi. (Que sunt ⁊c.) Dicit ḡ. nō debetis sapere q̄ sunt sup̄ terrā: s̄z mortificate q̄qd̄ terrenū ⁊ specialiter mēbra q̄ sunt ⁊c. Qd̄ pōt exponi silitudinariē. q̄ cōuersatio n̄ra ē p̄tinēs multos actus: sicut corp⁹ multa mēbra: ⁊ in uersatiōe bona prudētia ē sicut oculus dirigens. fortitudo autē sicut pes portās. In mala v̄o astutia sicut oculus. p̄tinacia v̄o sicut pes. Nec ḡ mēbra sunt mortificāda. Vel alr̄ de mēbris corp̄is carnalib⁹ dixit. Mortui estis ⁊c. s. terrene uersationi. Quō: Et respōdēs dicit. Mortificate ⁊c. Intātū ḡ morimur culpe: in q̄tū vniūficamur p̄ gr̄am Vita. n. gr̄e reparat nos q̄tū ad mēbra nō totalr̄ q̄tūz ad corpus p̄pter fomitē. Ro. 7. Ego ip̄e mēte seruius legi dei. carne autē legi peccati. Et paulo añ. Uideo aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mētis mee ⁊c. Qui ḡ mortui estis q̄tū ad mētē mortificate cōcupiscētā in mēbris q̄ sunt sup̄ terrā in q̄tū sunt sup̄ terrā ⁊ terrena corp̄a. i. cor. 6. Castigo corp⁹ meū ⁊ in seruitutē redigo ⁊c. i. nō p̄mittēdo ei se p̄tra hi ad carnalia. Et iō ponit pctā in sp̄ali. Et p̄mo pure carnalia. Sc̄do media ibi. (Et auaritiā ⁊c.) Inter carnalia maxime cōcupiscētā inclinat ad luxuriā vbi ē act⁹ turpis. Et s̄ vel fm̄ nām aialis nō rōnis. q̄ oē peccatū ē p̄trariū ratiōi. Et iō dicit. Fornicationē. Tob. 4. Attēde tibi ab oī fornicatione ⁊c. Vel p̄tra nām: ⁊ sic dicit. (Immundiciā.) Itēz delectatio ē imunda. Un̄ dicit libidinē. Item cōcupiscētā praua. Unde dicit. (Cōcupiscētā malā.) Itēz ponit peccata media. Et p̄mo auaritiā: cui⁹ obiectū ē corp̄ale. s. pecunia: ⁊ p̄lect in delectatōe sp̄ali. s. dñio talium. Et iō cōicat

cū carnalib⁹ peccatis. Et subdit. q̄ ē idolorū seruitus. Ephe. 5. Aut auarus qd̄ ē idolorū seruitus. S̄z nungd̄ auaritiā ex suo genere ē spēs idolatrie. ⁊ auarus peccat tāq̄ idolatra ⁊ Respōdeo dicēdū ē. Nō fm̄ spēm sed fm̄ silitudinē. quia auarus ponit vitā suā in pecunia. Idolatra ē q̄n̄ q̄s exhibz alicui ymagini honorē debitū deo. Auarus autē honorē debitum deo exhibet pecunie. q̄ tota sua vita circa hoc est. Quia v̄o auarus nō itēdit circa pecuniā se h̄re vt ad deum sicut idolatra iō est min⁹ pctm̄.

Deide cū dicit. (Propter q̄ venit ⁊c.) Ostēdit rōnem q̄re vitāda sunt hec peccata. Et ē duplex. Una q̄ mouet oēs. ⁊ alia q̄ specialr̄ istos. Prima ē vindicta dei. q̄ p̄ carnalia venit ira idest vindicta dei in filios diffidētie. i. peccatores q̄ diffidūt de deo. q̄ luxuria ē filia despiciōis. q̄ multi ex despiciōe sp̄aliū dant se totaliter carnalib⁹. Ul̄ diffidētie. q̄ q̄tū ē de se nō ē cōfidēdū vt corrigant. ⁊ iō venit ira dei sic in Hen. 6. ⁊ 7. de sodomitis ⁊ in diluuiio. is. ⁊ 19. Alia rō ē. q̄ illi aliquādo fuerūt tales. Un̄ dicit. In q̄bus ⁊ vos ambulastis aliqui. s. de malo in peius. Et ponit hāc rōnem p̄pter duo. s. p̄ qd̄ petrus dicit. i. Pe. 4. Sufficit p̄teritū tēpus ad volūtātē gentiū cōsumādā: q̄ ambulauerūt in luxuria ⁊c. Vel q̄ experti estis q̄ i eis nō ē vtilitas: s̄z cōfusio Ro. 6. Quem ergo fructū habuistis tunc in illis in q̄b⁹ nūc erubescitis? Lectio. II.

Nunc autem deponite ⁊ vos omnia. iram. indignationem. maliciam. blasphemiam turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri inuicem. expoliantes vos veterem hominem cū actibus suis ⁊ induentes nouum euz qui renouatur in agnitionem dei fm̄ ymaginem eius qui creauit: euz vbi nō est gentilis ⁊ iudens. circūcisio ⁊ prepuccium. barbarus ⁊ scitha. seruus ⁊ liber. sed oia ⁊ in omnibus christus.

Supra ap̄ls monuit fideles p̄tra vitia carnalia. hic monet eos p̄tra vitia sp̄alia. Et p̄mo ponit vniuersalē ammonitionē. Sc̄do p̄ partes distinguit. Dicit ḡ aliqui ambulastis in illis: s̄z nūc deponite oia nō solū carnalia s̄z oia. i. pe. z. Deponētes oēm maliciā ⁊ oēm dolū ⁊ simulationes: ⁊ inuidias. ⁊ detractiōes ⁊c. Distinguit autē vitia sp̄alia in duo. p̄mo i peccatū cordis. Secundo oris ibi. (Blasphemie ⁊c.) Et p̄mo ponit irā. Ira enī viri iusticiā dei nō opaf ⁊ hec ē deponēda. Sc̄do indignationē q̄ oris ex ira. q̄ est q̄n̄ quis reputat aliquē indignū eoz q̄ h̄z vel vt cōparet aly. Esa. 27. Indignatio nō ē mihi. Malitiam q̄ p̄seq̄ ad hec duo. s. q̄n̄ q̄s molit malū p̄mo i ferre. Jac. i. Abycientes oēm imūdiā ⁊ abundantā malitiē in māsfuetudine ⁊c.

Deide ponit peccata p̄tinētia ad peccatū oris. Et sūt tria genera peccatoz oris. Per s̄ enī peccatū designat iordinationē mētis. Et p̄mo in p̄paratiōe ad deū. ⁊ hec ē blasphemia Leui. 24. Educ blasphemū extra castra ⁊ ponāt oēs q̄ audierunt manus suas sup̄ caput eius ⁊ lapidet euz populus vniuersus ⁊c. Et sic q̄cūq̄ blasphemia ē peccatū mortale Sed qd̄ si sit subito? Respōdeo dicēdū ē q̄ si sit subito ita q̄ nō p̄cipit se blasphemare nō peccat mortaliter. S̄z credo q̄ q̄tūcūq̄ subito. si n̄ p̄cipit q̄ dic̄ verba blasphemie peccat mortaliter. Secundo designat iordinationē circa cōcupiscētā dicēs. Turpē sermonēz de ore vestro. Ephe. 4. Omnis sermo malus ex ore vestro nō p̄cedat ⁊c. Tertio iordinationē cōtra p̄ximū ⁊ hoc ē mēdaciū. puer. 19. Qui loq̄tur mēdaciū nō effugiet.

Deide cum dicit. (Expoliātes ⁊c.) Ostēdit rationē q̄re

sunt vitāda p̄dicta vitia. qz. s. deposita vetustate debz idui
nouitas. Mat. 9. Nemo mittit cōmissurā panni rudis i ve
stimentum vetus r̄c. Et p̄mo ponit depositionē vetustatis
Secūdo assumptionē nouitatis ibi. (Et iduētes r̄c.) Dic
ergo. Deponite hoc expoliātes r̄c. Nā hoc iueterat p̄ pec
catum. Debre. 8. Qd̄ aut̄ antiquat̄ r̄ senescit p̄pe iteritum
est. Et hec vetustas p̄pinquat corruptiōi. qz peccatū ē via
ad corruptionē. Itē p̄ peccatū perdit̄ virtus r̄ decōr sp̄uā/
lis q̄ gdem vetustas ē itroducta p̄ peccatum primi parētis
Ro. 5. Sicut enī p̄ vnu hominē pctm̄ in hunc mūdū itra
iit r̄ p̄ peccatū mors: ita r̄ in oēs hoies p̄trāsit in quo oēs
peccauerunt. Hūc ḡ veterē hominē. i. vetustatē pcti. Ro.
6. Vetus hō noster s̄t crucifixus ē vt destruat̄ corpus pec
cati. vt vltra nō seruiam̄ pctō r̄c. Exiite cuz actibus suis.
Ephē. 4. Deponite vos s̄m p̄uistā cōuersationē veterēz
hominē q̄ corrupit̄ s̄m desideria erroris r̄c. Nouus hō est
animus iteritus renouatus. qz hō ante grām hz mētē iterio
rem pctō subiectā. Et q̄ reparat̄ p̄ gratiā hz nouitatē. ps.
Renouabit̄ vt aquile iuuetus tua r̄c. Gal. vlti. In christo
iesu neqz circūcisio neqz p̄puciu aliqd̄ valet: s̄z noua crea
tura r̄c. Noua creatura ē gratia inonās. s̄z adhuc vetustas
remanet in carne. Sed si sequaris iudiciū noui hois: tunc
induis nouuz hominē. si vō cupiscis s̄m desideria carnis
induis vetustatē. Ephē. 4. Induite nouum hominē q̄ s̄m
deū creatus ē in iusticia r̄ sanctitate veritatis.

Deide dicit. (Et iduētes r̄c.) Describit nouū hoimē. Et
p̄mo oīdit renouatiōis modū. Secūdo vbi renouet̄. Ter
tio s̄m qd̄ renouat̄. Ostēdit ḡ q̄ iterior hō vetus p̄ ignorā
tiam dei renouat̄ p̄ fidē r̄ agnitōnē dei. z. cor. 3. In eādēz
ymaginē trāssōmāmur a claritate i claritatē r̄āqz a dñi sp̄u
S̄z vbi ē hec renouatio: s̄m. i. vbi ē ymago dei q̄ nō ē i po
tentys sensitiue partis: sed in mētē. Unde dicit s̄m ymagi
nez idest ipsa dei ymago q̄ ē in nobis renouat̄ r̄ h̄ s̄z yma
ginem eius. s. dei q̄ creauit eū. Df̄ aut̄ nouus creatus. qz aīa
rōnalis nō ē ex traduce sed a deo creata.

Deide cū dicit. (Ubi nō est r̄c.) Ostēdit hāc inouationē
esse oibus cōem: als nō p̄tineret ad hoimē iquātū hō. Et h̄
qz facta est s̄m aliqd̄ qd̄ uenit oibus. Quintuplex aut̄ hic
cadit distinctio iter hoies. Una s̄m sexum corporeū: r̄ hāc
excludit dicēs. Ubi nō ē masculus r̄ femina. qz nō differūt
mētē s̄z s̄m sexum corporeū. Secōdo p̄ nationes. r̄ hāc exclu
dit ibi. (Gentilis r̄ iudeus.) Isti. n. ex fidelibz. illi ex ifide
libus. r̄ tñ vtriqz mētē rōnāles. Ro. 3. An iudeoz de tñ:
Nōne r̄ gentiū: Tertia s̄m ritū certū r̄ p̄pūū. qz qdā legis
p̄fessionē. r̄ qdā ritū eundē nō habebāt. Ro. 10. Idez dñs
oīuz r̄c. Alia s̄m linguā ibi. (Barbarus r̄ scitha.) Scithia
est versus septētrionē. barbarietas aut̄ extraneitatē dicit.
Unde barbari quasi extranei. Et simpliciter ē barbarus q̄
extraneus est ab hoie inq̄tū hō. r̄ hoc ē inq̄tū rōnalis: r̄ iō
illi barbari sunt q̄ nō regunt̄ rōe r̄ legibz. r̄ iō barbari nāli
ter sunt serui: r̄ i xpo nō differūt. qz r̄ si ius ciuile nō habēt
tñ legē habēt xpi. Alia s̄m aditiōes. qz qdā serui qdā libe
ri. i. xpo aut̄ sunt oēs s̄iles. Job. 3. Paru r̄ magni ibi sūt r̄c.
Ergo nō sunt he differētie in xpo. sed ē oīa in oibus xpus.
Nō. n. ē circūcisio nisi p̄ xps. r̄ libertas p̄ xpm. si nō es liber
libertas tua ē xps. Si nō circūcisus circūcisio tua ē xpus: r̄
sic de alijs. Et in oibus. qz oibus beneficia sua dat.

LECTIO.

III.

Induite vos ergo sicut electi dei san
cti r̄ dilecti viscera misericordie ben
gnitatem. humilitatem modestiam.
patientiam supportantes inuicem r̄
donantes vobismetipsis si qs̄ aduersus aliquē
babz querelaz sicut r̄ dominus donauit vobis

ita r̄ vos. Super omnia autem hec charitates
habete quod est vinculum perfectionis: r̄ pa
christi exultet in cordibus vestris in qua r̄ voca
ti estis in vno corpore r̄ grati estote. Verbum
christi habitet in vobis abundanter in omni sa
pientia docentes r̄ cōmonentes vosmetipsos
in psalmis r̄ hymnis r̄ canticis spiritualibus:
in gratia cantātes in cordibus vestris deo. Qē
qd̄cūqz facitis in verbo aut in opere: omnia in
nomine domini nostri iesu christi gratias agen
tes deo r̄ patri per ipsum.

Supra apls̄ iduxit fideles ad vitādū mala: h̄ iducit eos
ad operādū bona. r̄ p̄mo ad opera p̄riculariū virtutū. Se
cundo ad opera vtutū p̄ncipaliū p̄ficiētuz aīas ibi. (Sup
oīa r̄c.) Et p̄mo p̄memorat eoz aditiōnē. Secōdo subdit vir
tutum p̄numeratiōnē ibi. (Viscera misericordie r̄c.) Di
cit ḡ. Si iduistis nouū hoimē debetis iduere noui hois p̄
tes. s. virtutes. Ro. 13. Abyciam̄ ḡ opera tenebrāz: r̄ idua
mur arma lucis r̄c. Quibz iduimur. q̄n̄ qd̄ exteriū appa
ret est virtutibz ornatiū. S̄z qb̄ vtutibz: Aliter iduunt̄ mi
lites: aliter sacerdotes. Ergo iduite vobis cōuenientia ve
stimenta. (Electis r̄ sanctis. Et qd̄ dicit electis pertinet
ad remotionē a malo. qd̄ dicit sanctis ad donū gr̄e. i. cor. 6.
Abluti estis. s̄z sanctificati estis. Leui. 11. r̄ 19. Sancti esto
te: qz ego sanctus sum dñs deus vester r̄c. Qz dicit. Dilecti
p̄tinet ad p̄parationem future glorie. Jo. 13. In fine dilexit
eos. s. vite eterne. Et describit hic vestimēta q̄ p̄tegūt nos
in aduersis r̄ p̄speris. z. cor. 6. Per arma militie a dextris
r̄ a sinistris r̄c. Et p̄mo q̄ habēda in p̄speris. Secōdo q̄ in ad
uersis ibi. (Patiētia r̄c.) In p̄speris aliqd̄ debem̄: r̄ p̄mo
p̄ximo misericordiā. Et iō dicit. Viscera misericordie. Lu
ce. 1. Per viscera misericordie dei nr̄i r̄c. Phil. 2. Si quavi
scera miseratiōis r̄c. i. mīaz ex affectu p̄cedētē. Ad oēs vō
p̄sequer̄ ē hūda benignitas q̄ ē q̄si hōa igneitas. Ignis. n.
liquefacit r̄ effluere facit humida. Si in te est bon̄ ignis:
liq̄facit qd̄ hūiditatis habes r̄ dissoluet. Hāc facit sp̄u san
ctus. Sap. 1. Benignus ē sp̄us sapiētie. ephē. 4. Estote aut̄
iuicem benigni: misericordes r̄c. In corde debes humilita
tem. Eccl̄ci. 3. Quanto magnus es humilia te in oibus r̄c.
In exterioribus debes modestiā: q̄ ponit modū ne in p̄spe
ris excedas. Phil. 3. Haudete i dñio semp: itez dico gaude
te. modestiā vestra nota sit oibus hoibus. In aduersis tria
sunt arma habēda. s. patiētia q̄ facit q̄ anim̄ p̄pter aduer
sa nō amoueat̄ ab amore dei r̄ rectitudine iusticie. Luc. 21.
In patiētia v̄ra possidebitis aīas v̄ras r̄c. Sed qz q̄n̄qz cō
tingit q̄ aliqs̄ a iusticia nō declinat q̄tū ē de se. tñ aliozuz
mores sunt ei ipotabiles. iō dicit. Supportātes inuicem. z.
pe. 2. Dabitans apud eos q̄ de die in diē iustā aīam inigs
operibz cruciabāt r̄c. Ro. 15. Debem̄ nos firmiores ibecib
litatez ifirmoz sustinere r̄c. Tertio adonatiōnē ibi. Et do
nantes. i. parcētes. z. cor. 2. Nā r̄ ego qd̄ donauī si qd̄ dona
ui p̄p̄ vos in p̄sona xpi r̄c. Lōdonat aut̄ qs̄ iniuriā q̄n̄ nō hz
rancorē ad eū: nec malū p̄tra ipm̄ p̄curat. S̄z q̄n̄ necessi
tas puniēdi ē: tūc puniēdus ē. Et addit rōnem sicut r̄ dñs.
Eccl̄ci. 28. Vō homini seruat irā r̄ a deo q̄rit medelaz r̄c.
Mat. 18. Vō debitū dimisi tibi r̄c. Et post. Nōne ḡ oportu
it r̄ te misereri cōserui tui sicut r̄c.

Deide cū dicit. (Sup oīa r̄c.) Inducit ad p̄ncipales vir
tutes p̄ficiētes aīas. Et p̄ncipalior ē charitas iter vtutes
sapiētia vero inter dona. Charitas quidem informat oēs
virtutes: sapiētia vero dirigit. P̄mo igitur iducit ad p̄
mum. Secundo ad secundum ibi. Verbus xpi r̄c. P̄mo

Ad colossenses

iducit ad charitatē habēdam. Secundo ad charitatis effe-
ctus ibi. (Et pax etc.) Dicit ergo. Super oia iduatīs chari-
tatem q̄ oib' pdictis maior est. vt of. i. cor. 13. Sup oia idest
magis q̄ omnia. qz ē finis oīum virtutū. i. thy. i. Finis autē
precepti est charitas etc. Uel super oia debem' habere cha-
ritatem. qz ē super oia alia. i. cor. 13. Adhuc excellētiore viā
vobis demonstro etc. Et hoc qz sine ipsa nihil valēt alia. Et
hec charitas figurat p̄ tunicā iconfutilē. Jo. 19. Et rō huius
quare est habēda est. qz est vinculū. fm̄ glo. p̄ oēs virtutes
homo perficit. sed charitas cōnectit eas adiucem. et facit
eas p̄seuerātes. et ideo dicit vinculū. Uel ex nā sua est vin-
culum. qz est amor q̄ est vnīens amatū amanti. Osee. 11. In
funiculis adam trahā eos in vinculis charitatis. etc. Sed
addit. Perfectionis. qz est vnūq̄qz perfectū quādo adbe-
ret fini vltio. s. deo qd̄ facit charitas.

C Deide cū dicit. (Et pax etc.) Monet ad actus charitatis
Et ponit duos actus. s. pacē et gratitudinē. et tertius inuit. s.
gaudiū. Dicit ergo. Et pax xpi etc. Ex charitate mor̄ ouitur
pax. que ē scōz Augustinū trāglitis ordinis sibi a deo insti-
tuti. qd̄ facit charitas. Qui. n. aliquē diligit cōcordat cū eo
i voluntate ps. Pax mltā diligētib' lege; tuā etc. (Exultet
quia charitatis effectus est gaudium qd̄ sequit̄ ex pace. p̄
uerbioz. iz. Qui pacis incunt cōsilia seq̄ eos gaudiuz etc.
Sed nō dicit simpliciter pax. qz est pax mundi quā de' nō
venit facere. sed xpi quā fecit iter deū et hominez. Mar. 9.
Pacē habete iter vos. quā annūciauit Luc. vlt. Stetit ier-
sus in medio eoz et dixit eis. Pax vobis etc. Et debetis ha-
bere. qz in ista vocati estis etc. i. cor. 7. In pace vocauit nos
deus. (Et h' subdit. in vno corpe. i. vt sitis in vno corpore
Effect' alius ē vt sitis grati. Sap. 16. Ingrati spes tanq̄ hi-
bernalis glacies tabescet. et disperiet tāq̄ aqua supuacua.

C Deide cum dicit. (Verbum xpi etc.) monet ad sapientiā
et p̄mo docet sapiētiē originē. Scō sapiētiē vsū ibi. (Docē-
tes etc.) Ad hoc etiā q̄ quis habeat sapiētiā verā oīz cōside-
rare vnde oriat̄. Ecclici. 1. Fons sapiētiē verbū dei i excel-
sis. ḡ ex verbo xpi hauriatis eā. Deutero. 4. Hec ē sapiētiā
vr̄a et intellectus corā populis etc. i. Cor. 1. Qui factus ē nobis
sapiētiā a deo etc. Sed aliq̄ nō habēt verbū. id nec sapiētiā
Et id dicit habiter. prouer. 3. Circūda eas gutturi suo et de-
scribe in tabulis cordis tui etc. Aliq̄ sufficit modicū quid
de verbo xpi. sed apls vult q̄ habeam' multū. Et id dicit.
Abundāter. z. Cor. 9. Potēs ē de' oēm grāz abundare face-
re in vobis vt in oibus semp oēs sufficiētiā habētes abun-
detis in oē opus bonū. Prouer. 2. Sicut thesauros effode-
ris eam etc. (Et addit. In oī sapiētiā. i. in oib' p̄tinētib' ad
sapiētiā xpi debetis studere scire. Act. 20. Non subterfugi
quo min' annūciāre vobis oē cōsiliuz dei etc. Ecclici. 21. Cor
farui q̄si vas p̄fractū et oēs sapiētiā nō tenebit etc. Triplex
aut̄ est vsus hui' sapiētiē. s. instructiōis deuotiōis et directio-
nis. Instructio duplex. s. ad cognoscēdū vera. Unde dicit.
(Docētes.) Quasi dicat. Habiter ita abundāter in vobis
vt de oibus sitis instructi p̄ ipm. z. thy. 3. Dis scriptura dini-
nitus ispirata vtilis ē ad docēdū ad arguēdū etc. (Itē ad
cognoscēdū bona. id addit. Et cōmonentes vosmetipsos. i.
exhortātes vos ad bona opa. z. pe. i. Suscitare vos in cō-
monitionē etc. (Secōdo ponit vsum deuotionis. Un' dicit.
(In psalmis et hymnis.) In psalmis q̄ designāt iocūditatē
bone operationis. ps. Laudate eū in voce exultatiōis etc.
Hymnus est laus cui' cantico. ps. Hymnus oibus sanctis
eius etc. (Canticis spūalibus qz q̄qd̄ nos facimus debe-
mus referre ad bona spūalia. ad p̄missa eterna. et ad reue-
rentiam dei. Et id dicit. In cordib' nō in labys tantum. i.
Cor. 14. Psallam spū psallam et mēte etc. Esa. 29. Populus
hic labys me honorat. cor aut̄ eoz lōge est a me. Et addit.
In grā. s. recognoscētes grāz xpi et beneficia dei. Sunt aut̄

cantica ecclesie cordis principaliter. sed oris sunt vt excite-
tur canticuz cordis et p̄ simplicib' et rudibus. Tertio ponit
vsū directiōis in ope dicēs. (De q̄cunqz facitis etc.) qz
ēt locutio opus qd̄dā est. i. cor. 10. Siue māducatis siue bi-
bitis vel aliud qd̄ facitis oia in glīaz dei facite etc. S3 cō-
tra. Aut hoc ē preceptū aut cōsiliū. si p̄ceptū peccat q̄cunqz
hoc nō facit. sed quando peccat venialiter hoc non facit. er-
go quecumqz peccat venialiter peccat mortaliter. Respon-
deo. Quidam dicūt q̄ h' ē cōsiliū. sed hoc nō ē verū. S3
dicēdū est q̄ nō ē necessariū q̄ oia in deū referant̄ actu. s3
habitu. q̄ enī facit cōtra glōriā dei et p̄cepta eius facit p̄tra
hoc preceptū. Venialiter aut̄ peccās nō facit p̄tra hoc pre-
ceptum simpliciter. qz nō actualiter. s3 habitualiter refert
oia in deum.

Lectio. III.

Mulieres subdite estote viris: sicut oīz
in domino. Viri diligite vxores ve-
stras: et nolite amari eē ad illas. Filij
obedite parentibus p̄ omnia: hoc enī
placituz est in domino. Patres nolite ad indi-
gnationez puocare filios vestros vt nō pusillo
animo fiant. Serui obedite p̄ omnia dominis
carnalibus: nō ad oculū seruientes quasi hoib'
placentes sed i simplicitate cordis timentes do-
minū. Quodcunqz facitis ex animo operami-
ni sicut domino et non hominibus: sciētes q̄ a
domino accipietis retributionem hereditatis:
domino christo seruite. Qui enim iniuriam fa-
cit: recipiet id quod inique gessit. Et non est p̄-
sonarum acceptio apud deum. Domini qd̄ iu-
stum est et equum seruis prestare: sciētes quo-
niam et vos dominum habetis in celo.

C Posita generali instructione ad oēs: hic incipit ponere spe-
cialem: p̄mo dat quedā spālia documēta p̄tinētia ad sin-
gulos status in ecclesia. Scō qd̄dā cōia oibus statib' respe-
ctu certaz additionū i quarto. cap. ibi. (Oratiōi istate etc.)
P̄mo in tres fm̄ tres coniugatiōes ex q̄b' dom' cōstituitur
fm̄ p̄bm: quaz vna ē viri et vxoris. scda p̄ris et filij. alia dñi
et serui. scda ibi. (Fily etc.) Tertia ibi. (Serui etc.) Unaqz
qz eaz diuidit̄ in duo fm̄ q̄ monet subditos vt obediāt: su-
periores vt moderate impent. Dicit ḡ. mulieres etc. et dicit
Ut oīz. qz hec subiectio ē lege diuina ordinata. Hen. 3. Sub-
viri potestate eris et ipse dominabit̄ tui etc. i. Cor. 14. Mu-
lieres in ecclesijs taceant. Nō enīz p̄mittitur eis loqui: sed
subditas esse sicut et lex dicit etc. Et ratio huius est quia re-
gere est rōnis: viri aut̄ magis vigent rōne. et ideo presidere
debent. Itē addit. In dño qz oia ordiata ad aliquos fines
sunt referēda finalr in deum.

C Deide monet viros vt diligant eas: hoc enim est natura-
le qz vir et vxor quodāmodo sunt vnuz. Ephe. 5. Viri dili-
gite vxores vestras etc. Et p̄hibz ne eis sint amari. Mich.
1. Infirmata ē in bonū que habitat in amaritudib'. Ephe.
4. Oīs amaritudo et ira et indignatio et clamor et blasphemia
tollat̄ a vobis cū oī maliciā.

C Deinde cum dicit. (Fily etc.) agit de secūdo et dicit. Obe-
dite per oia. s. que nō sunt p̄tra deuz. Deb. 12. Parentes q̄-
dem carnis nostre habuimus eruditores et reuerēbamur
eos etc. Si vero precipiant in his que sunt contra deum: sic
intelligitur illud qd̄ dicitur. Luc. 14. Si quis venit ad me
et nō odit patrem suū et matrem etc. et hoc quia hoc est placi-
tuz domino. idest in lege domini: qz lex charitatis non re-

illuminam

mouet legem nature sed perficit. Est autem lex naturalis q̄ filius subdatur cure patris. Exo. 20. Donoza patres tuum & matrem &c.

C Deinde cum dicit. (Patres nolite &c.) instruit parentes. Ephe. 6. Et vos patres nolite ad iracundiā puocare filios vestros &c. & hoc vt nō pusillanimes fiant: hui⁹ rō est qz bo- mines retinēt impressionē quā a puericia habuerunt. Na- turale autē est qz q̄ in seruitute nutriunt̄ semp̄ sint pusilla- nimes. Vñ rō est cuiusdā quare filij israel nō statim in terrā p̄missionis sunt perducti: qz fuerāt nutriti in seruitute: & nō habuissent audaciā p̄tra inimicos pugnādi. Esa. 35. Dicite pusillanimes confortamini & nolite timere &c.

C Deinde cum dicit. (Serui obedite &c.) agit de tertio: & p̄io de seruis ponit monitionē. Sc̄do ostendit rōnes ibi. (Scien- tes &c.) Tertio excludit dubitationē ibi. (Qui. n. &c.) Cir- ca p̄mū duo facit: qz p̄mo monet eos ad obediētiā. Secū- do determinat obediēdi modū ibi. (Nō ad oculū &c.) Di- cit ergo. Serui s̄m carnalē cōditionē &c. Per oīa. q̄. s̄. nō cō- tra deū sunt. i. pe. z. Nō tñ bōis & modestis. s̄z etiā disco- lis &c. i. Thy. vlt. Quicūqz sunt sub iugo serui dños suos oī honore dignos arbitrent̄ &c.

C Deinde cum dicit. (Nō ad oculū &c.) docet modū obedi- endi. Et ostendit duos modos obediēdi. P̄io qz simplici- ter & sine dolo. Sc̄do ostendit qz voluntarie. Dicit ḡ nō ad oculum. s̄. q̄tū p̄t videri a dño. Ephe. 6. s̄. l̄. Et dicit. quasi hominib⁹ placētes. qz nō seruiūt hoc modo nisi vt placēat boibus. Gal. i. Si adhuc hoib⁹ placere seruis xp̄i nō essem Ideo addit. Sed in simplicitate cordis &c. idest absqz do- lo. Job. i. Erat ille vir simplex & rectus &c. Prouer. ii. Sim- plicitas iustoz dirigit eos &c. Itē volūtariē vñ dicit. Qd- cumqz facitis ex aio. i. p̄mpte operamini. Et hoc sicut dño qz q̄ seruit alicui p̄pter ordinē iusticie facit hoc p̄pter deū a quo est hic ordo. Ro. 13. Qui potestati resistit dei ordina- tioni resistit &c. Ephe. 6. Faciētes volūtariē dei ex aio cū bo- na volūtate seruiētes sicut dño & nō hoibus.

C Deinde cum dicit. (Scietes &c.) ostendit duplicē rōnem hu- ius: & vna ē ex parte remuneratiōis. alia ex parte deuotio- nis ad deū. Dicit ergo. Seruiatis p̄mpte. qz a dño accipie- tis retributionez hereditatis eterne. ps. Sines ceciderūt mihi in preclaris: etenim hereditas mea preclara est mihi Ephe. 6. Scietes qm̄ vnusquisqz qd̄cūqz fecerit bonus B recipiet a dño: siue seruus: siue liber. Quozūdā enī fuit opi- nio qz actus iusticie nō est meritorius. qz hoc videbat esse debitū: & B nō ē meritorium alicui dare qd̄ suū est. S̄z sciē- dum est qz ex hoc qz volūtariē facis & ex hoc ponis aliquid de tuo: qz de potestate tua est velle & nō velle: & sic est me- ritorium. Serui autē ex debito seruiūt dño: & ideo vt habe- ant mercedem hoc faciunt voluntarie. Sed sic seruite eis qz a deo nō recedatis. Itē alia ē qz sic seruitis dño xp̄o. Ro. 13. Spū seruētes dño seruiētes.

C Deinde cum dicit. (Qui enim &c.) remouet dubitationez Possz. n. dicere seru⁹. Quō seruiā ei q̄ facit mihi iuriā. Et ideo dicit. Nō est tuum vt vindices te subtrahendo ei qd̄ suum est: sed expecta ab eo qz p̄t: qz q̄ iuriā facit &c. z. cor. 5. Dēs enī nos manifestari oī ante tribunal xp̄i vt referat vnusqz p̄p̄tia corporis prout gessit siue bonum siue ma- lū. Ephe. 6. Et p̄sonaz acceptio nō ē apud deū. Act. 10. Nō ē p̄sonaz acceptor deus.

C Deinde cum dicit. (Domini &c.) ostendit qualiter domi- ni se habeant ad seruos. Et circa hoc duo facit: qz p̄mo dat doctrinā. Sc̄do reddit rōnem eoz ibi. (Scietes &c.) Du- pliciter autē p̄t dñs grauare seruos. s̄. faciēdo p̄tra eos qd̄ iusticia legi p̄hibz: qz s̄z leges nō licz dño seruire in fūū. Et ideo dicit. qd̄ iustum est. Item si exigeret totū debitum qd̄ mansuetudo xp̄iana mitigat. Et iō dicit. Et equuz. Job. 31.

Si cōtēp̄si subire iudicium cum seruo meo & ancilla mea cū disceptarent. aduersum me &c.

C Deinde cum dicit. (Scietes &c.) ponit rō qz sicut tu te ha- bes ad eos: ita dñs ad te. Ephe. 6. Scietes qz & illoz & ve- ster dñs est in celis. CAP. III.

Rationi instantes vigilantes in ea in gratiaruz actione: orantes simul & pro nobis vt deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendū my- sterium christi: p̄pter qd̄ etiam vin-

ctus sum vt manifestē illud: ita vt oporteat me loqui. In sapiētia ambulate ad eos qz foris sunt tempus redimentes. Sermo vester semper in gratia sale sit cōditus vt sciatis quomodo opor- teat vos vnusqzqz respōdere. Que circa me sūt omnia vobis nota faciet richicus charissimus frater & fidelis minister & conseruus in domi- no: quem misi ad vos ad hoc ipsum vt cogno- scat que circa vos sunt: & consoletur corda ve- stra cuz onefimo charissimo & fideli fratre: qui ex vobis est: qui omnia que hic aguntur nota fa- cient vobis. Salutat vos aristarchus cōcapti- uus meus & marcus consobrinus barnabe de quo accepistis mandata. Si venerit ad vos su- scipite illuz. Et iesus qui dicitur iustus qui sunt ex circūcisiōe. Hi soli sunt adiutores mei in re- gno dei: qui mihi fuerunt solatio. Salutat vos epaphras qui ex vobis ē seruus christi iesu sem- per sollicitus pro vobis in oratiōibus: vt stetis perfecti & pleni in omni volūtate dei. Testimo- nium enī illi p̄bibeo qz habet multum laborem pro vobis & p̄ his qui sunt laodicie & qui hie- ro poli. Salutat vos lucas medicus charissimus & demas. Salutate fratres qui sunt laodicie: & nympham & que in domo eius est ecclesiaz Et cum lecta fuerit apud vos epistola hec faci- te vt & in laodicensiuꝝ ecclesia legatur & ea que laodicensium est vobis legatur. Et dicite ar- chippo. Vide ministeriū qd̄ accepisti in domi- no vt impleas illud. Salutatio mea manu pau- li. Ademores estote vinculoꝝ meoꝝ. Gratia domini nostri iesu xp̄i vobiscum Amen.

Supra posuit sp̄alia documēta ad singulos stat⁹ boiū hic ponit p̄tinētia ad oēs: tñ respectu diuersoz. Et p̄io ostendit qualr se habeant ad alios. Sc̄do q̄liter ad ipsos alij se habeāt ibi. (Que circa me &c.) Itēz p̄ma i duas qz p̄: ostendit quō se habeāt ad ip̄met apl̄m eoz p̄latū. Sc̄do quō ad alios maxie ifideles ibi. (In sapiētia &c.) Circa p̄mum duo facit: qz p̄mo instruit eos vlt̄ ad orādū. Sc̄do vt orent p̄ eo ibi. (Orātes &c.) D̄z autē orō h̄re tria. s̄. qz sit assidua: grata: & vigilās. Assidua vñ dicit. orōni istātes. i. cū p̄seuerā- tia orate. p̄me Thez. 5. Sine intermissiōe orate. Luc. 18. D̄z semp̄ orare & nūqz deficere. Itē vigilās vt anim⁹ nō sit p̄es- sus. p̄me pe. 4. Vigilate in orōnibus &c. Luc. 6. Erat p̄no- ctans in orōne dei &c. Itē grata. i. in grāz actōe als nō me-